

СПАДЩИНА

СПОМИНАЙМО БРАТТЯ МІЛІ.
МОЖЕ СТОЯТИ СПОСІБ ДАСТІ
А. ШАШКЕВИЧ

ЛЬВІВ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВІСНИК МОЛОДІЖНОГО
ІСТОРИКО-ПРОСВІТЯНСЬКОГО ТОВ. „СПАДЩИНА“

МИКОЛА МІХНОВСЬКИЙ 1873-1924

Українська нація мусить скинути панування чужинців, бо вони огиджують саму душу нації. Мусить добути собі свободу хоч би захиталася ціла Росія! Мусить добути своє визволення з рабства національного та політичного, хоч би пролилися ріки крові!

Микола Міхновський

В березні цього року минула 100-а річниця з часу виходу в світ знаменитого програмного твору /брошури/ „Самостійна Україна“ видатного політичного і громадського діяча, передвісника українського націоналізму Миколи Міхновського. Ось як зреагував рецензент Молодої України Стефан Томашівський /Молода Україна, рік 1, ч. 6 червень 1900, ст. 259 / на появу „Самостійної України“: „Від часу, коли появилася у перше рукописні поеми Шевченка, розсіпавшись по Україні, огнем запалювали серця для дивлення поневоленого народу на політичну та суспільну волю, від того часу аж по нинішній день не було серед української суспільності в Росії нічого, щоб ідею незалежності України подало так рішучо, ясно і гарячо, як ота брошура“.

Історія визвольних змагань на українських землях нерозривно пов'язана з іменем Миколи Міхновського – активного учасника цієї героїчної боротьби народу та ідеолога державної самостійності України.

В 1873 році на Прилуччині народився знаменитий публіцист Микола Міхновський. Після закінчення гімназії він вступає до Київського університету. Уже тоді, в студентські роки, він стає на шлях політичної боротьби і організовує таємне братство Тарасівці. Після закінчення правничих студій у Києві Міхновського направляють адвокатом до Харкова, де він виступає як оборонець у політичних процесах і бере активну участь у громадському житті. Промова Міхновського на Шевченківському святі у Полтаві та Харкові в березні 1900 року, надрукована у Львові під назвою „Самостійна Україна“, була першим виданням „політичним кредо“ і програмою Революційної Української партії /РУП/ у перший період її діяльності. РУП створилася в Харкові, 29 січня /11 лютого / 1900 року на так званій „Раді чотирьох“: Дмитро Антонович, Бонифат Камінський, Левко Мацієвич і Михайло Русов. Створення цієї першої української партії на землях Східної України ознаменувало собою першу спробу українського руху виступити на політичну арену Росії під прапором незалежності. З початком діяльності РУП український рух остато-

но переходить зі стадії культурницького українофільства до організованої праці в масах. Але після відходу більшості членів руху із самостійницьких позицій виникла Українська Народна партія /УНП / під проводом Миколи Міхновського й Олександра Макаренка як виразно націоналістична опозиція в РУП. Для УНП Міхновський склав „Десять заповідів“ та „Програму“ /1906 р./, що обстоювала ідею незалежної української держави. Свої думки Міхновський популяризує і в різних, здебільшого за браком фондів короткотривалих органах /„Самостійна Україна“, Л., 1905 рік; „Хлібороб“, Лубни, 1905 р.; „Запоріжжя“, Катеринослав, 1906р; „Слобожанщина“, Х., 1906 р. /, з яких найбільше значення мав заснований і редагований ним „Сніп“ /Х., 1912 – 1913 рр. /.

На початку революції 1917 року Міхновський, який під час першої світової війни був військовим правником в Києві, виступає як речник державної самостійності України й утворення українського національного війська. Микола Міхновський був організатором Українського Військового Клубу імені гетьмана П. Полуботка, від якого увійшов до Центрального Ради, а також і Українського охочого ім. гетьмана Б. Хмельницького полку. 18-21 травня 1917 року Міхновський був обраний членом президії І-го Всеукраїнського військового з'їзду та Українського Генерального Військового Комітету. Зв'язаний у своїй діяльності більшістю членів Комітету, противників його незалежницьких концепцій, Міхновський був організатором повстання Полуботківців 18 липня 1917 року, що мало на меті проголошення самостійної української держави, проте передчасне розкриття плану спричинилося до виснаження Міхновського на румунський фронт. У 1918 році Микола Міхновський тісно співпрацює з Українською Демократично-Хліборобською Партією. Після захоплення влади гетьманом Скоропадським у 1918 році і федерації з Росією, Міхновський приїжджає до противників нової спільки з Москвою і бере активну участь у протигетьманському повстанні. Після окупації України більшовицькими військами Міхновського заарештовують і сакають у тюрму. По звільненні з тюрми, рятуючись від переслідувань з боку окупантів, Микола Міхновський переїжджає на Кубань, де працює спочатку в кооперації, а пізніше в шкільництві. Навесні 1924 року він повернувся на Україну до Києва, де покінчив життя самогубством, уникнувши дальших більшовицьких переслідувань і репресій.

Микола Міхновський був визначним ідеологом державної самостійності України, яку вперше оголосив у своїй знаменитій промові на Шевченківському святі, а згодом детально обґрунтував у програмових документах для УНП. Величезна заслуга Міхновського полягає в тому, що основні засади українського націоналізму він оформлював у „Десяти заповідях“ УНП, а згодом з'ясував його соціальну програму. Наголошуючи на необхідності непримиренної боротьби з капіталізмом, він рівночасно протиставляв „інтернаціональним“ гаслам комуністичної і соціалістичної партій. Міхновський – звелчичник „однієї, єдиної, неподільної, самостійної, вільної демократичної України, республіки робочих людей“ від „Гір Карпатських аж по Кавказькі“. Будучи пристрасним і динамічним, безкомпромісним у принципах, випереджуючи поглядами своїх сучасників, Міхновський не зумів об'єднати для реалізації своїх ідей більшого гурту однодумців. Але ідеї Миколи Міхновського мали великий вплив на повне покоління 20-30 років, особливо на західноукраїнських землях. Згодом ці ідеї обґрунтував і підсумував у своїх працях основний ідеолог українських націоналістів Дмитро Донцов.

АНДРІЙ ХЛІМАНЕВСЬКИЙ

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ПАРТІЯ І НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ

Українська Народна Партія /УНП/ оформилася в 1901-1902 під прогом Миколи Міхновського й Олександра Макаренка як виразно націоналістична опозиція в РУП. Хоч точної дати заснування УНП досі не встановлено, відомо, що перші партійні видання почали виходити в 1902 р.

СТАНОВИЩЕ РОСІЙСЬКИХ УКРАЇНЦІВ РОБІТНИКІВ

Розглянемо становище Українців, що живуть під Москвою і подивимося на сучасні відносини цих народів в загальні робітників окремо. Те ж, що ми бачили в житті народів за кордоном, те саме ми спостерігаємо в житті Українців. Істота нашої нації почалася в 1654 року, коли Україна з'єдналася у спілку, федерацію з московською державою. В цій спілці народ український не зрікався своїх державних прав, права жити по своїй уподобі, права самопризначення. Та в часи лихоліть, що потім насунули, Українці втратили свої національно-політичні права і стали рабами Москви. А переможці заборали ґрунти, усе добро разом з волею людською і почалося нове ненормальне хворобливе життя українського народу. Середникам, відступникам, їдам рідного краю Москві щедро дарували титули та земельну посідисть, а чесних патріотів України в кайданах тягли в тюрми та на Сибір. При таких ненормальних умовах чесний елемент українського народу повинен зникати, а мерзенний, ганебний множитися.

Велка сила людей жила в багатстві одними ябедами та політичними доносками на дійсно чесних людей — патріотів України, а Москві щедро обдаровували їх та боронили від народної помсти. Протягом 250 літнього панування Москви ці зрадники дали ціле покоління хамів і попихачів Московських.

Мерзенний, ганебний елемент в Україні одержав право невпинно шийтиситися і панувати. І почалася велика деморалізація. Боронити інтереси свого краю, честь і свободу своєї нації стало "нерозумним сепаратизмом". І все це буде шийтиситися тим далі і дужче, чим довше буде панування Москві, це необхідна умова народного рабства в загальні. Весь цей моральний розклад буде існувати доти, поки існуватимуть ненормальні умови: відсутність у народа політичної незалежності. Поневоленість, закута у тяжкі кайдани лежить наша нація біля ніг переможки Москви, а країні діти її в в'язниці, в тюрмі...

Почав Москаль порадкувати придобаним краєм — новим рабом своїм. Найперш треба було перетяти усі засоби низволення для українського народу. Для цього треба було насамперед, знищити джерело світла народного — національну школу — цей могутній засіб в конкурентній міжнародній боротьбі за життя. І школи українські були зліквідовані, професори і студенти розігнані. Трохи згодом набудував Москаль свої школи з своєю викардованою мовою.

У вільного народу є своя національна школа, що виховує патріотів рідного краю, які рапді життя віддати за честь і славу його. У вільного народу школа розвиває духовну природу його дітей і будує підставу їх матеріального гаразду. У народа-раба — чужа школа, де його діти вчать погорди свого краю, своєї нації і намагаються бути патріотами народа-переможки.

У народа-раба чужомовна школа, незрозуміла по мові, не відповідна психічній структурі етнічного типу, не може сприяти духовному розвитку.

І Москаль досяг своєї мети: такі прищепив нашим дітям, вихованцям його шкіл, за виключенням габатіток, ленавист і зневагу до всього українського. І зруйнована багата і давня українська культура! Народ український все швидше і швидше йде по сході до темряви, а рівнобіжно зникає моральність і культурні форми життя.

Хто одержить перевагу в економічній боротьбі? Ясно — народ московський та народ польський. Ми бачимо, що усі багатства і капітали України швидко переходять до рук Москалів та Поляків, що як сарана обсіли наш край.

І став земельний володар-москаль, фабрикант-москаль, крамар-москаль, усе Москаль або Поляк, а Українець все нижче і нижче йде по сході до ступені робочого товару. І стали Українці, виключаючи небагатіх, складатися виключно з селян і робітників, та і в цій верстві зайняли останнє місце, яке лишалося не зайняте Московськими або Польськими робітниками. І робітники, і селяни наші зuboжені, адеморалізовані, без пошани до своєї національності.

Із того, що тут доведено, можна уже зробити деякі висновки щодо майбутнього Українців. Москалі все з більшим успіхом конкурують з Українцями на економічному полі; промисел і торгівля, а з ним і капітал все більш і більш гуртується в руках Москалів. Успіх надає їм пехи і погорди і очевидно, недалекі той час, коли москаль голосно скаже: "було б нерозумно уявити у дітей хліб і кинути собакам; даймо тільки про своїх дітей". А робітники Москалі? Іх зараз утикує уряд і капіталізм. При цих обставинах можна сподіватися симпатії і співчуття до нас, нації — раба, бо хто страждає, той здатен співчувати стражданням другого. Але і нині москалі робітники не тільки не симпатизують нашим справедливим вимогам рівної свободи, а відносяться надзвичайно вороже навіть до найменшого налятку про це.

Ясно, що тоді спілки, які нині існують, збільшаться надзвичайно і матимуть непереможну економічну силу.

А Москаль-робітник, утворивши величезні спілки збудує величезну підставу свого матеріального доброду, купатиметься в розкошах, що має цивілізація дужим світа цього.

Он яка доля жде українську націю! Вороги нині не силлять, а це дужче зміцнюють свої сили.

Поки ще не пізно, поки ще московські організації слабі і нечисленні, поки ще вони все уягу покладати на здобуття собі політичної волі з-під п'яти самодержавства, ми мусимо утворити свої організації для боротьби за свої права. Тільки національна-українська робітничка організація може врятувати Україну що вже наоукулася і страшисть смертю.

Усі сили, уся праця, усі жертви віддамо виключно на самостійну Україну. Українські робітники повинні мати на оці повне витнання з України чужинців і утворення своєї самостійної держани, бо на Україні, як ніде в світі, питання соціально-економічне є одночасно питанням національним. Через те, що нині верстки українського суспільства чужі: московські або польські чи угорські, а націю складають тільки селяни та робітники.

Отже організування усіх українських робітників в одну національну армію з метою витнання з України усіх зайд, хто б вони не були! захоплення в свої руки усієї української промисловості, націоналізація її, це шляхом права, чи шляхом примусу — це становить ціль української народної партії в сфері робітничого питання, яка вонди і завжди дотримується цього правниці: Україна з її багатствами — тільки для Українців, а не для чужинців.

Таким чином, українська народна партія хоче організувати часті у українського народу, що стоїть під неволею московською у Росії, до здійснення великого національного ідеалу: єдиної нероздільної вільної самостійної демократичної України освідчених в ючих мас до заснування тої великої національної держани, у яку увійдуть усі частини українського народу.

Робітничка справа в програмі
Укр. народної партії. Чернівці
1902, стор. 24-25.

УТВОРЕННЯ ОУН

Створенням ОУН на I Конгресі Українських Націоналістів 728 січня - 5 лютого 1929 року/ у Відні завершено процес об'єднання українських націоналістичних груп в єдину організацію. В Конгресі взяло участь 30 представників з Групи Української Національної Молоді, Лєгії Українських Націоналістів, Союзу Української Націоналістичної Молоді і Української Військової Організації та два гості.

Някче подано звернення Президії Конгресу і перший розділ програми ОУН, яка вийшла окремим виданням п.н. Устрій Організації Українських Націоналістів.

та ухвалив головні засади українського націоналізму.

Марти за свою мету відновлення в порядкування, оборону та поширення

НЕЗАЛЕЖНОЇ СОБОРНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ, українські націоналісти змагатимуть до зібрання творчих сил всередині нації та до зміцнення її Відпорності назовні.

Тільки повне усунення всіх окупантів з українських земель відкріє можливості для широкого розвитку Української Нації в межах власної держави.

Відкидаючи орієнтації на історичних ворогів української нації, але будучи в союзі з народами, які вороже відносяться до окупантів України,

НАЦІОНАЛЬНА ДИКТАТУРА що витворюється в бігу національної революції, забезпечить у тяжкий час боротьби, силу Української Держави.

Шойно після відновлення державності, національна диктатура перейде, через участь у владі провідної версти, до створення законодавчих органів на засаді представництва всіх організованих суспільних верств.

Місцеве самоврядування буде основою адміністративного устрою упорядкованої Української Держави, на чолі якої стоятиме покликаний представницьким органом голова держави.

У своїй зовнішньо-політичній чинності Українська Держава прагне до осягнення меж, що охоплюватимуть всі українські етнографічні терени і забезпечуватимуть її належну господарську самовистачальність та стратегічну відборонність.

В основу внутрішньо-політичної діяльності ляже забезпечення духовних потреб і матеріального добробуту населення та збільшення національного майна шляхом розробки всіх галузей народнього господарства.

Визначивши в засаді право приватної власності, державна влада затвердить законом переведене на Сході України Вивласнення поміщицьких земель без нікуну, поширять силу того закону на інші українські землі, удержавить ліси та обмежить право вільної продажі землі.

Держава доатиме про розвиток сільсько-господарської виробності шляхом підтримання середнього селянського господарства, сільсько-господарської кооперації і промисловості.

Упромисловлення України буде переводитися на основі приватної ініціативи поруч удержавлення підприємств, що мають значення для оборони і нормального розвитку країни.

Вільна торгівля, поруч державних монополій на виробі удержавлених підприємств і на головні галузі перевозу, ляже в основі торговельної політики. Система мит і торговельних договорів охоронятиме національне господарство.

Єдиний, рівномірний і поступовий безпосередній податок, при обмеженій кількості посередніх податків, забезпечуватиме державні фінанси.

Співпраця всіх виробничих верств Української Нації осягне державна влада регулюванням взаємовідносин поміж суспільними групами, зокрема між капіталом і працею, на засадах волі праці, права коаліції і вільних умов працівників і працедавців. Разом з цим буде затверджений восьмигодинний день праці із скороченням його в міру витворення сприятливих умов та заведення загального соціального забезпечення.

Переводячи засадничо відділення церкви від держави, влада співпрацюватиме з церквою у справах духовного виховання населення на підставах християнства.

Обов'язкова, безплатна, державна школа, разом з приватними освітніми установами, перебере на себе виховання українського народу в національно-державному дусі та піднесе рівень української культури й інтелігенції.

Єдина, регулярна армія і фльота, збудовані на підставі загальної, обов'язкової повинності, разом з територіальними козацькими частинами, оборонятимуть Українську державу.

Визначивши ці засади, Організація Українських Націоналістів ПРОТИСТАВИТЬ ЇСІМ ПАРТІЯМ І КЛАСОВИМ УГРУПУВАННЯМ і буде прагнути через опанування цілого українського національного життя на всіх землях і на чужині, до найширшого розгорнення УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИЛИ та до забезпечення великій Українській Нації відповідного місця серед інших державних народів.

За Президію:
Микола Сіборський
Голова
Володимир Мартиненко
Секретар

Винювія Книш, При дже елах українського організованого націоналізму. Торонто. 1970, стор. 145-150.

ВІД КОНГРЕСУ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Боротьба Української Нації за незалежність у рр. 1917-1920 скінчилася поразкою. Поневолення України змінило лише форму. Кількість окупантів української землі збільшилася.

Але в огні боротьби вибувало в українському народі незламне прагнення волі і остаточно оформився ідеал Незалежної Соборної Української Держави, який серед тяжких обставин сучасності владно кличе Українську Націю до продовження боротьби аж до остаточної перемоги.

Цей ідеал ліг в основу нового українського світогляду і нового творчого чину, - в основу

УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ За короткий час націоналістичний рух перейшов внутрішню організаційне оформлення. Слідом за стихійним постійним численним

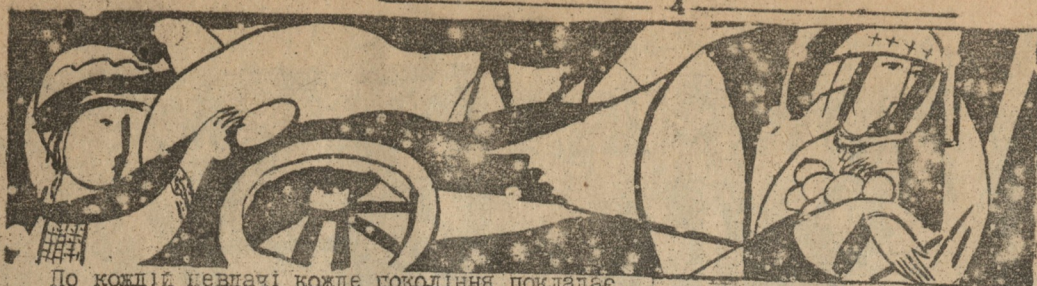
УГРУПУВАНЬ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

що провадили діяльність без спільної керми й плану. Конференція Українських Націоналістів 5-7 листопада 1927 року покликана Провід українських націоналістів.

У тісній співпраці з поодинокими націоналістичними групами, Провід підготував і скликав 27 січня - 3 лютого 1929 р.

КОНГРЕС УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ в якому взяли участь представники з різних українських земель і чужини.

Конгрес покликав до життя й чину єдину Організацію Українських Націоналістів, що має охопити всі існуючі націоналістичні групи.

Джитро

По кожній невдачі кожде покоління покладає свої надії на те, що йде йому на зміну. Говорить про закінчення нового покоління і в нас, лиш або щось сказати. А тим часом, обов'язки нової генерації більші й тяжчі, ніж се представляється на перший погляд.

Бо не ходять про те тільки, щоби ми — фізично повалені — знова встали на ноги. Колиб лиш в сім була справа, легка булаб наша праця. Але ходять о більше о те, як вирватися з тої духовної гангрені, в якій виростили ми, і від якої впливу не вільні й ми. І коли вона генерація — яка вийшла на шлях життя в героїчну добу нашої історії не страєє з себе спадщини старого духовного невільництва, дійсно смутно виглядатиме наше майбутнє.

Ми зросли у віці безоглядного матеріалізму. В нас не доцінювали морального чинника в житті нації. А роль цього чинника — безмірна! Італійці нарікають, що Італія тому так нещасливо провела війну, тому в ній так мало, порівнюючи, здохла, — що почала її зі старою, передвоєнною паціфістичною психікою... Німці говорять, що тому пішли марно великі зусилля німецького народу у великій війні, що зовнішні виявлення могутності ніщо де бракує свідомість і воля володіти світом. Технічно — так, але морально сі нації були неготові до покорення одної з найтяжчих перешкод, які доля шпунула їм під ноги.

В подібнім становищі опинилися й ми. Ми звели до повітря того підземного льоху, в якому виховувалася наша думка і воля. Але людина, яка на вандрівні чи то з книжок — зіткнулася зі світом щасливіших народів Заходу, мусить дуріти від того нудно-солодкого запаху трупа, яким дихаємо всі ми.

Як виховувано нас? Що бачили ми в світі довкола себе? — Нас вчили бачити в нім прекрасний механізм, де все відбувається після усталених законів. Ми бачили світ, в якому все йде до чим раз більшої культурності, гуманності і добробуту. Бо страшені і скорі, де поступав наперед вселюдське братерство і солідарність, а коли й стрічались хижацькі інстинкти, то хіба як паразити варварських часів, як непорозуміння, як заобочення, що в мить розвіються під світлом науки, де по волі уступають і незабаром зникнуть зовсім во рожечі між одиницями і народами, аби настало царство вічної краси і гармонії... Нас виховували в лоск аби лише до сеї краси, в "глибокій естетичній ніжності", в "ліризмі і широті чуття", в "безмежній добрості", в "любові до світу і людини", в погорді до фанатизму, до сили до волі...

Що світ належить до того, хто вміє хотіти? — В сій засаді не виховували нас! Нас вчили, навпаки, що машина темного царства, що торочить нас, на щастя людськості так збудована, що швидше чи пізніше мусить сама в собі зіпсуватися. Сама власною силою розпадеться. І на сей неминучий процес історичного самосвоєства була надія всіх чесних Українців... Нас вчили зірвати в автоматичності поступу людськості; сей поступ — сам собою — без усяких зусиль одиниці приведе нас до щастя. Не люди творили життя, а життя формувало людей. Не ми творили установи, а установи творили нас. Змінити сі кепські установи, — замість автократії — демократію і в рай обернеться життя, без пристрастей, змагання й боротьби, без морального піднесення одиниці.

Самому ломити життя, щоби воно нас не зломало — се була за тверда наука для нас. Ми — як той поет — могли лиш безсило гукати — "Дуже, волю прекрасну віддайте!.. Ситі, землю Господню верніть Хижі, чудими, добримі станьте!" Змагання для змагання, — такої заповіді не знало старе українство. Сталеві мизи, вигостренний зір, інтенсивні бажання — рисми десь. Самоціллі — були відпочинок і мир

не щастя. "Матеріальні вимоги справжнього людського життя, добра пожива, потрібний відпочинок після праці, взагалі все те, що люди для свого фізичного життя потребують", ось в яку формулу уймали у нас цілі національних змагань. Відчаю — звали в нас брутальність, силу — насильством, жадою пригод — засіяцтвом. Метою була — пасивна насолода бути щасливим, не активна насолода — здобути се щастя. Не зміли ми погорджувати ідеалом матеріального добробуту, ані мужньо здусити в собі слези — на вид руїни і страждань. Навпаки. Безплідна туга за вимірною долею, і безплідний сум на звалищах рідного Єрусалиму стали в нас чеснотами, в яких розпливалося все мужнє і здорове...

В сій атмосфері не міг витворитися справжній ідеалізм. Фальшива людяність казала "ворогів найбільших мов друзів обіймати", веліла служити не ідеї, лиш людям, а коли триумф ідеї осягався муками мільонів людей — перед ідеєю подалася в страху, як перед нелюдським примаром. Не від часів християнства всякий ідеалізм — приносив із собою неспівісний біль, піднімав брата на брата, нарід на нарід, дитину проти матері, вишив добробут і сповновав розпукку серця. Всяка ідея, заким здійснюлася — була фантазією. А хто фантастичне стремить осягнути, той "топче рідне і знайоме". Звідки ж міг занувати в нас безоглядний ідеалізм, коли се "рідне і знайоме" було для нас усім? Коли душевний спокій цінився понад усе? Де тут було судувати вівтарі Богом ідеалізму, які — от як всі кі Боги — ставляли службу собі понад щастя ближніх, понад родинні привязання, понад життя?

Не могло бути в нас і почуття ширшої людськості для своєї ідеї. Ми були народом без дотмату, нацією без непохитних аксіом. Не мали ми ні одної правди, в яку-б сліпо вірили, до якої оборони б відруково кидалися.

"А так узброєний в мою ненависть, мов вартоний коло царської брами, готовий виходити на кожного свій меч."

Хто зле замислить на його владаря... от такої людськості, такого привязання не розуміли у нас. Заким "виходили" свій меч — ми дискутували: чи се оплатиться, чи не приведе до катастрофи, — чи володар має право від нас сього хапати? — А нарешті, чи часом може й противна сторона не має рації? — Заборонили ж це донедавна визначні провідники старого українства остро виступати проти ренегатства, бо ж се було страшне насильство над людиною — диктувати їй, до якої нації вона має належати!

Така була та духовна атмосфера, серед якої зростали ми. Не навчали нас, що нема ділеми — мир або війна, лише упалок або перемога; нема ділеми — віра чи безвіра, лише правдива віра, чи фальшива; нема ділеми — "чоловіцтво" чи "звірство", "гуманність" чи "пиха", лише — сила чи слабкість. Не малич відваги вибрати силу, ми падали жертвою тих, хто се відвагу мав...

Така була атмосфера, в якій ми виховувалися і, яка — тронія долі — мала нас приготувати до великого полису народів 1914 року. Правда, ті, що зрозуміли вагу хвили, зробили дива і криваво-золотими буквами записується на нашій землі їх імена — але чи багато їх було? А по бурі — знову розпанюлилася зневіра і втома, лиш, на щастя, різка струя свіжого повітря вдерлася в наш замуrowаний світ до великої війни. В нас зачали відчувати, що отруєно те, що панувало досі в нашім духовнім житті! Як японці, що відродилися, позичивши в Європі не тільки її техніку, але і дух її цивілізації; як лехи і німці, що по тяжких науках історії зреклися добровільно бути народом поетів, сп'яквів, і нещасливих Вертерів, і перенали життєву філософію великих на родів Заходу, — так і в нас приходять до свідомості двоєчірники: по-перше, що без духовної ренегатії не остоїться нація серед бур життя;

ДОНЦОВ „ЮНАЦТВО І ПЛАСТ“

по-друге, — що як регенерація ми можемо оперти не на нашій світогляді народа-племени зі зникненням догм невільничества душі, ні на культурі нації-провінції, ані на отруйній культурі автократичної — білої чи червоної — Росії, лише на світогляді сильних, здорових фізично і душевно народів Окциденту.

Ось тутіс той зв'язок, який я хочу підкреслити — між завданням нового покоління і завданням пластового руху. Го — як витвір передусім Заходу, а зокрема англосаксонської раси, Пласт може і повинен стати чинником морального оздоровлення нації, провідником в неї розв'язану і безхребетно моральну націю — міцних ідей свої найздоровішої, найвідважнішої, найбрутальнішої, але й найшляхотнішої, повної ідеалістичного запалу раси Окциденту; тих ідей, на яких збудована велика цивілізація Європи, Америки і які — одні лиш вони — можуть піднести нас з упадку.

Що характеризує цю цивілізацію? Слово „експансія“, поконання зовнішнього світу, переборення перешкод, нестриманий рух наперед. Окцидент се Колумб і Васка де Гама, відкриття обох Америки; хрестові походи, вікова боротьба за одну тріуну в далекій малоазійській пустині, се — місто нарі в пиках пунях Африки, се модерні вежі вавилонські — готичні катедри, що гнуть у неміну, шукаючи невідомого бога, се Нюрнберзькі драми, се енергія західного чина, що з сталого набрало плінний, рухливий характер, се Стенлі, Суейс і Панама, се — рух, змагання, підій, се свідомість, що все, що не росте, в'яне і гине! Європе — се люди, що мріють про великі діла, що перетворюють свої ясні видки в дійсність, що не тікають небезпечної боротьби, люди з нечуваним завзяттям, з волею, що не має границь...

І чия сей гін в незнану далечину, до златих з природи та до її спановання, до пригод і небезпек, що стають думку й чуття — чи се не ідея, що одушевляє й Пласт? Чи Уїтменівський *Call of the wild*/зов простору! — на є пластові ським, *joy of the open road*, шаста далекої дороги? Чи сей гін в незнане й далеке, не є те нове, що потребує втомлене українство, що мріє замкнутися в ідеалі грецької слави, що мріє лише про оборону того, що має, а не про відібрання того, що страшно; щоє марить про виблагання справедливості від чужих, а не про накиннення їм своєї.

Європейець дивиться на життя як на боротьбу, не як на насолоду. В нім він стремить до поодного зусилля, до творчого завзяття, енергії сильних народів, відваги шляхетних рас, абсурдної, спонтанної, що погорджує вигодами тіла, особистим життям і добробутом, що стремить до успіху, не до спокою... Чи не відображається ця філософія життя в світогляді Пласту, який ставляє понад усе „тріумф перемоги над небезпекю“, для якого частина не є тільки пасивне, який його здобуває, а не пасивно чекає, як воно до нього приїде? І чи сей світогляд не є тої якого так потребує теперішнє українство, що пасивно мріє-виглядає свою долю — волю, немов той в'язень за ґратами?

Погляньте на велике європейське, а ще ліпше на американське місто. Бурливе, дише, галасливе місто кувачів власної долі, що розпихає всіх своїми ліктями в вічній погоні за щастям. Воно брудне, воно несправедливе, першочинне злочинами і бідом, але ні перед ким не хилисть воно свого чола, горді і опрагнене життя, шасливе й зухвале, сильне і хитре, задіоне чини, розпихає все на своїй дорозі, аби зробити собі місце, свої енергії і підприємічності, покладає нові шляхи, зриває старі, сміється під страшним тягарем долі, як може сміятися хіба внак і сореш, що ніколи не програве битви; яке регочеться бурхливим сміхом молодості, серед поту і бруду, горді з сего правд — бути свободним грачем, брутальним переможцем життя. Такий є Американці тепер, такими були вони — пер-

ші колоністи далекого континенту, що прорубували стежки крізь дикі праліси і таборували під голім небом в шатрах, в сталій війні з червоною шкірою і з білими инших рас. Американцеві — каже Токвіль — ціле життя іде немов партія гри, немов часи революції, немов день битви, немов спортивне змагання. Така є філософія одної з найбільших цивілізацій Окциденту... І чи не чуєте ви її відгомону в приписках Пласту — „ти ядїти на життя як на гру, а на світ — неначе на площу для гри“, де перемагає лиш сильніший і зручніший? Або в приказі — „що? успіх не заліжить від сторонньої допомоги, а тільки від не вности себе“? Чи американський культ сміху не нагадує пластового припису, що „Пластун повинен сміятися в обличчю трудностей життя“ — в обличчю небезпек і нещастя? І чи засвоєння цих приписів зашкодило нашій втомленій нації, що дивиться на людську метушню, мов на прокляття, на боротьбу — як на пережиток віків минулих, і в непорочності шукає лиш спокою? Що не тільки що не зміла сміятися там, де були причини до плачу, але й плакати там, де сих причин не було?

Ідеал Окциденту — се культ успіху, перемоги в співзмаганнях. Се його маркантна черта, що так різнить його від Орієнту. Але се ж і є в ідеології пластуства: щастя — винищення се. Се над противником, бути гордов, перемістити инших і себе. А чи сей культ успіху не є той життєвий еліксир, який треба витримати в охлялі жили зорієнталізованого Українця, який так не зносить все, що викликається в тогу, який так любить примусову нівеліцію, а неначе, дить все, що „прогане мир“, що „тягне в життя дикий вир“ з його війною всіх проти всіх?

Західний світ — се світ традиційних правд і незручних аксіом, які приймаються на віру, яким він сліпо кориться — не на приказ з гори, як в Росії, лише на приказ власного сумління. *Right or wrong — my country!* — є найвизначнішою з цих його правд. А найбільш кінтичним прикладом, як він сам правдам зміє кориться — се ентузіазм, з яким народні маси далекої Австралії та инших за тисячки миль віддалених від Англії колоній опинили на поміч метрополії у великій війні... І чи засада, що каже без озву кориться приказом свого короля і краю, не відображається в ідеології Пласту, який каже своїм членам сліпо йти за наказами свого рідного краю, старшин і родичів — проти всякого, хто є їх ворогом, або хто див зле говорить на них? Чи не та сама ідеологія в засадах Пласту, що наказує сповняти сі прикази „без озву“, просто тому що се його обов'язок, про який не може бути жадної дискусії — хіба лиш по виконанню? І чи сі чесноти не можуть стати прекрасним антидотом до немінних засад втомленого українства, для якого навіть частина рідного краю не є бездоказовою правдою, для якого ся правда мусить дістати санкцію глуманітаризму, соціалізму, інтернаціоналізму та инших „засад“, вдуманих сильнішими для сплати ння моральної енергії слабших?

Захід є ідеалістичний в найліпшій розумінні слова. Кожда людина, щоб уникнути низкого то матеріалізму повинна мати бачиво, посвятити себе думкою і тілом якійсь великій ідеї або якомусь великому ділу. І власне сей ідеалізм є наймаркантнішою рисою європейської, а ще більше американської нації. Чи се буде Вашингтон, що борювався за невіддільність своєї країни, чи Форд або Карнеджі, що працюють по 18 годин на добу не для зиску, лише для здійснення своєї ідеї, чи Пастер, що третить життя над своїми винаходами — всі вони передусім неоправдані, великі ідеалісти! Оди з найшляхетніших представників свого ідеалізму, Теодор Рузвельт писав: „Се болічий удар бачи, що наші зусилля обертаються часом в нівець. Та ще гірше було б не робити жадних зусиль...“

високошановні, дорогі і любі молоді побратими! Якесь невідоме Добродій сприявав мені інформаційний вісник ч.5 "Спадщина".

Читав і слівця радості й болю текли по щоках. Радів, що славна Галичина пробудилася, що існує вже "Пласт" /Сжіл/ і гірко, що на східній Україні так тяжко пробуджується нарід. Безмежно радий за велику просвітницьку-визвольну діяльність молоді галичани. Клянучи перед вами, дорогі.

Дорогі, мні друзі! Коли світ /цивілізований/ дізнається про всі неймовірні жахи, котрі пережила Східна Україна за майже 400 років під старшим братом, - вжахнуться й опублікують, а своїми листами розуму. Один, лише 38-й рік приніс нам таке, чого ніколи не знав цивілізований світ й чого ніколи не буде. Про це всі знають, але ще повністю не усвідомили. жахливі наслідки нечужаного геноциду.

Я не буду, дорогі мої мні друзі, рахувати факти геноциду царської імперії, перелічу тільки головні злочини большевиків.

На Східній Україні було два розкуркулення і набагато жорстокіші, ніж на Галичині.

1. Розкуркулення, котре большевики називали експропріацією. Нас огорчували вчепі, в 1919-1921 роках. Багатих тоді в Сибір не відправляли - їх всіх розстрілювали.

2. Голод 1921 року.

3. Розгром всіх повстанських загонів, по всій Україні 1921-1929 р.р. у нас були такі ж, як УПА, лише пересувні, - кіннота і на тачанках.

4. Колективізація 1929-1938 р.р. при котрій лише в одній області розстріляли куркулів більше, ніж всіх розкуркулили, в 1946-1950 р.р. на Галичині. В першу хвилю розкуркулення-всіх куркулів розстріляли. В другу хвилю депортували в північні райони імперії, де майже всі загинули.

Дорогі мої! Пам'ятайте, під час розкуркулення 30-х років, большеницька чума вижила у нас квіти більше народу, ніж сьогодні все населення Галичини, загаром дізнаємося правду.

5. 1929-1930 р.р. - розстріл всього духовенства і всієї свідомої інтелігенції з родинами, хто не відрікся УАПЦ і зруйнування 903 храмів Рокіш. Це питання ще не порушено дослідниками.

6. Геноцид 38-го. КАХ!!! Не там людство, було Трупоїдство. Не вже пам'ятаю і я, - за однією партою сидів з односельчаном, батьки котрого ловили чужих дітей, воювали і їли, і таким чином вижили. Знову загинуло вдвічі-втричі більше, ніж нині населення Галичини.

7. 1935-1936 р.р. Розстріл всіх священників і їх сімей, що відрікся від УАПЦ і перейшли під зверхність РПЦ. Було ліквідовано всі рештки духовенства з родинами. Це також не досліджено досі.

8. 1937-1941 р.р. - Володіння "вісників" відьом і знищення трійками. КАХ!!!

9. 1941-1945 р.р. - війна.

10. 1946-1947 р.р. - страшний голод, а в нас тупні р.ч. те що й у Вас, на Галичині.

В царських /розгромах Запорізької січі/ і большеницьких акціях, та інші акції, в першу чергу, гинув свідомий генофонд нації, її-еліта.

Дорогі мої друзі! Тож нехай всі галичани усвідомлять, чому такі східняки, чому так тяжко прокидаються. У нас потрібна величезна, титанічна праця по вихованню національної свідомості. Іі ще треба будити й виховувати.

Від тотального знищення патріотичного генофонду - вас врятувала історія. Гудь ви, як і ми, під Російською імперією стількиж-різниця між нами не було б.

Варто зазначити й таке. Сталін запровадив у вас набагато "гуманнішу" колективізацію. Цьому галичани мають завдячити славіній героїчній боротьбі УПА. На Галичині Сталін і не винищив поголовно священників, - лише тих, хто відмовлявся від РПЦ та не зруйнував храмів, монастирів і т.і. лише пограбував. Сталін не діяв та рішуче жорстоко бо відчував, що весь люд подається в ліси, до УПА, та й кордони близько. Коли б у 1945-50 р.р. розпочали громити у вас храми Рокіш, то й кінці з сокирами подалися в ліси.

Від страхіть, котрі вчинили большевики нам, схід-кам, - галичани мають дякувати славіній партизанці УПА та Богу, що своєчасно прибрав Сталіна. Коли б Сталін прожив більше - він відплатив би Галичині. Розгромивши УПА через 3-5 років би влаштували і вам голодомор, знищення всіх храмів, поголовний розстріл духовенства та ін.

рогі мої! Пам'ятайте, поставтеся з розумом до східняків - ви на головах вище, - ви вже цивілізована Європа, а у нас ще дикий степняки, повинні погаличені духовно раби.

Прощу вас, не дорікайте, а іскріть просвіту. гранду, виховуйте східняків, балагоджуйте контакти з нашою молоддю, посилайте свої часописи, листівки і т.д. і т.п. Іудите братами-просвітителями, апостолами-місіонерами.

Кажу про себе. Мені 60 років. Земляк і сусід ката українського народу - Червонокоготь. Знаю його і його сім'ю з дитинства. Тато загинув на війні в лавах Червоної Армії. З матір'ю залишилося троє дітей, я - старший, брат 1931 року і сестра 1941 року. В 1943 році під час форсування Дніпра, згорів наш будинок і все майно. "Красноармійці-освободителі" забрали у нас єдине, що тримало нас на цьому світі - нашу корову - голубавилицю, нашої хануши дідуся і бабусю, записавши: "Ви тут ходили, предатели кормили і пили с фашистами, а нам завтра в бой и мы хотим брать.. мать вашу..." Ми були жебраками, голодні, роздигнені й босі. Єдине наше багатство - тисячі розжирілих вошей, котрі їли наші тіла. В кінці 1946 року з голоду почали пухнути мама й сестричка, брат світився, як півка, а я працював, крав у колгоспах, стримував 800 гр. хліба, але це не рятувало. Поч. ш. що в Західній Україні не має колгоспів дідусь сказав: "Де не має колгоспів, - там не має і голоду, там можна прохартуватися і на ситанках, - їдь, Володю, на Галичину, я там воявав в 1914-1916 р.р. в армії Грусиллова, там гарні наші люди - українці, врятуєшся сам, а можливо і нам щось заробий, привезеш і поратувеш".

17-річним комсомольцем 1 грудня 1946 року вирушив рятуватися на Галичину. Розпочав мандрувати по селах від станції Ходорів. Зустрічав /свідчу/ єнаведистів з галичанами-естресками, котрі переодягнені під бандерівців змушували на голодаючими жебраками з Молдавії і схід України й був у їх лапах.

В одному селі, ввечері мене злапали /по галицькому/ бандерівці. зав'язали очі й привели на допит в якусь хату, де допитували 4-6 годин. Н мав однорічний паспорт і комсомольський квиток, - котрі віддав бандерівцям. Мене не кривдили і опісля допиту отримали селчан, щоби збрали мені харчів і а позів рдним. Збрали біля 200кг і я двічі возив своїм і поратував... Потім мандрував по Прикарпатті, заробляв і возив своїм. В квітні 1947 року на свято Воскресіння Христового, мене знову злапали /в іншому районі/ бандерівці і привели в лісовий великий бункер. Там провів до пів-місяця і бандерівці влаштували мене працювати. Потім багачо спілкувався з воєнами, друзів, допомагав їм...

Свідок цікавнй подій...

В 1947 - 0 УН, УПА і галичани зробили з мені свідомого українця, там я вперше побачив Україну і зрозумів, - хто ми є. Про це, на прохання п. Левка "Янечка" написав повість-спогади "Зустріч з Україною" - там мою дитинство, юність, зустріч з Галичиною, мій гімн Галичині, ОУН, УПА, там мою /становлення там є слава моєї духовній батьківщині-Галичині/. Там докладно розповідаю про свою одісею по Прикарпатті 1946-47 р.р., про славіних партизанів УПА і славіних галичан... "Зустріч з Україною" самвидавом видають у Львові і на Івано-Франківщині, а також видавництва в діаспорі.

З 1947 року я маю, дякуючи дорогій Галичині свій світогляд і переконання. Я безмежно горжусь коли мене називають "бандерівцем" - це для мене різнозначно - "воїн дружини кн. Володимир", "Запорізький козак", "Гайдамака", опришок, "січовий стрілець"... З 1947 року в міру свого розуму і можливостей борюся за нашу загальну мправу.

Низько вклонюся моїй Духовній матері-Галичині, всім галичанам і низько-низько вам, наші молоді патріоти, на по налія.

Якщо вважаєте доцільним, можете опублікувати в часописах Львова, чи окремо в листівках.

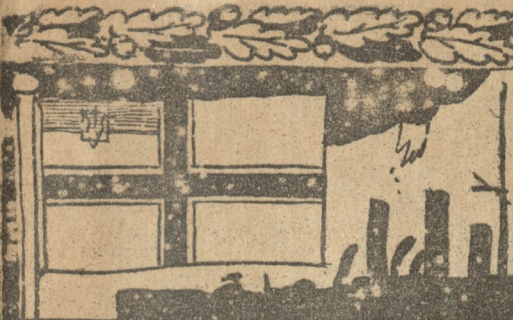
Дам Боже, вам всього доброго. Гудьмо! Героям України - Слава!

Широ ваш - Володимир Забігай.

Місто Вільногірськ

Дніпропетровської області,

Забігай Володимир Юхимович

УКРАЇНСЬКИЙ в 1918 році ФЛОТ

Великий переворот 1917 року
розвів високі чорні мурі царської
неволі. Увесь старий монархічний
лад було скасовано. Безлад і го-
лод, запанували над імперією, цілі
краї засталися без правлячих центрів.
В цей час лихоліття і неволі Укра-
їна встала до будівництва нових форм
свого життя. Уряд України - Цент-
ральна Рада, покликана весь народ
до тої славної і великої роботи.

Подумала українська влада також
про Чорне море і Чорноморський
торговельний та військовий флот.
Колішній російський військовий
флот на Чорному морі творив поваж-
ну силу, і як до революції боро-
нів він підданні кордона царської
держави, так тепер мав боронити
Українську Народну Республіку.
Важливість Чорного моря для Укра-
їни очевидна. Без нього Україна ні-
коли б не змогла стати сильною
світовою державою. Тому не дивно,
що вже 1-й уряд відродженої Укра-
їни звернув пильну увагу на Чорне
море і Чорноморські кораблі. Орга-
нізація українського війська йшла
безупинно, адже була органічною
потребою відродженої української
нації.

22 грудня 1917 року розпочав
роботу при Центральній Раді "Укр.
Генеральний Морський Секретаріат"
згодом "Українське Морське Міні-
стерство".

Та українізація флоту не була
легкою справою. Хоча на кораблях
матроси-українці становили знач-
ний відсоток, та не були достат-
ньо національно свідомі.

Російські матроси /що в біль-
шості своїй підтримували більшо-
вицьку платформу/, підбурювані
агітацією більшовиків, підняли
на багатьох кораблях червоні пра-
пори. Лише на деяких кораблях
свідомі моряки-українці виступили
засвідчити свою прихильність до
української держави, піднявши
український прапор, - знак, що
корабель стає на службу Україні.

14 січня 1918 року Українська
Центральна Рада ухвалила закон
про те, що в підпорядкування на-
родові Української Держави пере-
ходять весь Чорноморський флот.
Одночасно вийшов наказ, щоб усі
торговельні і військові кораблі
на Чорному морі підняли украї-
нський прапор. Та саме тоді рушили
на Україну московські війська під
проводом генерала Муравйова і
зайняли її. Більшовицьким став
майже весь чорноморський флот. І
лише після Берестейського миру, ко-
ли з допомогою німецьких військ
більшовиків вигнали з України, сві-
домі моряки виконали наказ.

Було це 29 квітня 1918 року. Ма-
йже весь флот зібрався в Севастополі.
О 4 години по полудні з корабля
"Кріс Побідносиль", де урядував
головний адмірал флоту, задунав на-
каз: - флоту підняти український
прапор!

І тоді поспадали вниз червоні
прапори, а вгору злетіли і весело
затріпотіли на щоглах українські
синьо-жовті. Озвалися бурми Україна
віталася зі своїм рідним морем, ві-
талася по довгій неволі. І море
зраділо, побачивши рідні прапори,
котрі не бачило від княжих і ко-
зацьких часів.

У хвилині піднесення на кораблях
українських прапорів, близько Се-
вастополю стояв Запорізький Корпус.
Та згодом приблизилися німці і на
підставі угоди мали зайняти на дея-
кий час Крим і кораблі. Українське
керував тоді гетьман Павло Скоро-
падський /. Тоді то частина флоту
відійшла до Новоросійська, але не-
зазвичайна доля чекала його там. Біль-
шовики одні кораблі потопили, інші
забрали й переіменували їх назви.
/Використовують їх ще й донині на
Чорному і Каспійському морях/.
На тих кораблях, які залишилися в
Севастополі, німці поштовхували
свої прапори, та неважаром правда,
віддали частину флоту в розпоряд-
ження української влади.

Всіх військових кораблів Укра-
їни в 1918 році мала близько 100.
Між ними - 12 великих панцирників,
27 міненосців, 17 підводних чов-
нів та інші. Деякі відразу отрима-
ли українські назви: "Запорожець",
"Воля", Гетьман Богдан Хмельниць-
кий", Гетьман Іван Мазепа", "Завд-
ний", "Кубанець", "Ростислав",
"Тайдамак", "Соборна Україна",
"Дніпро" та інші.

На жаль, далішні історичні події
не дозволяли Україні скористатися
своїм флотом. Скоро на Чорне море
прийшли війська Антант /англійці
і французи/, які частину флоту
забрали собі, а другу частину від-
дали Денікіну. Решта кораблів була
потоплена або забрана більшовицькими
Цікаво, що частина українського
флоту, яка перейшла до Денікіна
збереглась. Поставили її в Бізерті
/північна Африка/. Потім хотів
забрати її Советський Союз, але
Франція послухалась протесту ук-
раїнських емігрантських організацій
і не віддала флот.

Є надія, що правдивий власник
скоро з'явиться. Від нашої гото-
вості, від наших діл, нашого завзя-
ти і нашої сили залежить тепер наш
майбутність. Боля українського на-
роду в руках самого народу. Тепер,
як ніколи добудемо собі волю! Тепер,
як ніколи вибороємо собі свободу!
Або стеномо панями своєї землі, або
залишимося далі в чужому ярмі.

Повідка читачеві:
Морськими міністрами України в
1917-1923 р.р. були ген. Греків, ге-
н. Рогоза і старший лейтенант флоту
М.І. Гілінський /найдініше посвя-
тив себе розвиткові морських сил
України. Стинув у бою з більшови-
цькими в с.Малі Мисі 17.11.1921 ро-
ку /.

Д.Бомар Ярмо

Не нам, не нам осміяним осміятись,
Не нам скаліченим іде,
Нічим - піснями залізватись,
Сліпим - відшукувати світи.
Не нам ловити в небеснім морі
Зорі.

Не нам -
Орлами!

А ми давно свої згубили крила,
Та чи "був воєна у нас?!"
Нудьга нам байку утворила,
Непевні фарби кикує час,
І ми повірили правдиво
В диво...

Мана
Одна!

Родились ми холодними мерцанням
І уявили з себе щось,
І нам з порожніми серцями
Комусь кричати довелося:
Вперед! Вперед! Самоопіра!
Віра

В мету
Святу!

Кричали ми на площі і в пустелі,
Хили віки в короткий час,
І чули нас, здається, скелі,
Але ніхто не слухав нас,
Бо не носили прапори шовкові,
Крові.

А кров -
Дубов.

А де нема любові і страждання,
Там не живе, не б'ється і життя.
І доведеться нам під людське
Глузування
Спинити свій галас без пуття.

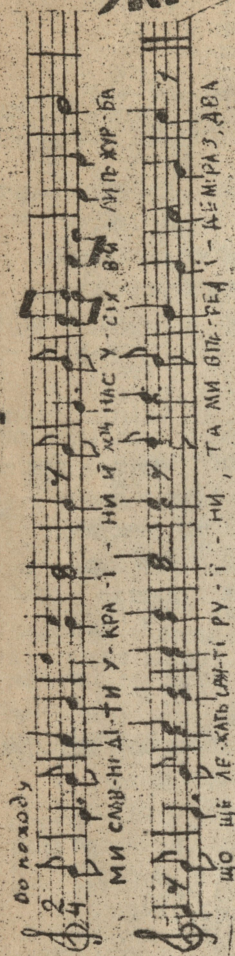
А замість нас великий встане раб
Огнем, мечем!
В кайданах,
В ранах.

Олександр Олесь

ВПЕРЕД!

Маленький повстанець

Він біг у гору із долини,
Хоча вже сили не було,
Аби сказати партизанам
Що москалі прийшли в село.
Він біг, бо мусить розповісти,
Що у в'язниці дід Петро:
Його схопили... Та лишався
У нього вчут, який давно
Готовий взяти зброю в руки.
Ну, а тепер, що б не було,
Він піде в ліс, повстанцем стане
І буде мститися за зло
Яке народу причинили
Московські орди: за село,
за дідуся, за тещі люду,
Що за свободу полягло.

Ще громи б'ють над нашим краєм,
Та думка, думка в нас живе,
Про воскресіння ми вже знаєм,
Тому вперед ідем: раз, два!
Над нами сонце й небо синє,
І хоч ділить нас від них імля,
Що простягнулось по долині,
Та ми вперед ідем: раз, два!
Ми славі діти України,
І хоч нас усіх в'язать хура,
Що не лежать світлі руїни,
Та ми вперед ідем: раз, два!

Вже зовсім близько, табір в лісі,
Він часто забуває сніг,
То ніс харчі, то явсь вісті -
Остап в загоні зв'язковий.
Ось чотоний, в руках рушниця:
Що знову трапилось, - пита -
Село сьогодні захопили
Самого ранку, а відтак
Мого дідуся схопили,
Сказав - і сльози на очах.
А що поможете мені,
Я звільню дідуся з в'язниці
І знищу всіх катів в селі.
- Поможемо тобі, хлопчино,
Всміхнувся у вуса чотоний,
Але спочатку йдем до ватри,
Бо ти, я бачу, ледь живий.

А зранку сотня шикувалась,
До бою готувались всі,
І лиш розвіднілось, зірвались
- усібіч постріли в селі.
Повстанська сотня оточила
Катів, лиш крики навісні
Дунали з вікон, січ кипіла,
Бо на війні - як на війні.
А де ж Остап, малий повстанець?
Він з чотоним йде крізь село
До хати, де закритий бранець
Старий стрілець - дідуся Петро.
Село мов вмерло - стрілянина
Гримить довкола навісна,
Лишень заплаче десь дитина,
Або хтось визирне з вікна.
У ту хатину, де в'язниця,
Кати зігнали пів села -
Усіх, чиї сини в повстанцях,
Чи в кого брат, або сестра.
А серед них також дружина
Куріного стрільців - Дмитра.
І ще його дочка Христина -
Завжди весела, як весна.
Остап колись присяг Христині,
Що як її спітка біда,
Він, не програвши й хвилини,
На допомогу поспіша.

І ось Остап вже близько хати
І вже видніється патруль,
Зловісні дула автоматів,
Але й в Остапа - скоростріл.

А чотоний, як дуб могутній,
Та ж він розкидає усіх!
І кажуть, що стріляє влучно,
Тоді чого ж боятись їх?

І зазвенів дитячий голос,
І вигук - "Слава" полетів
Понад село і сині гори -
Малий повстанець йшов у бій.
Та раптом зойкнув і схилився,
І голос в нього враз охлів
Де чулось: "Слава Україні",
Але за мить на землю впав.

Малий повстанець, крив стікала
З грудей і лівої руки,
А бій тривав, стрільба лунала
Втікали вже з села кати.

Бій відгримів, село звільнили,
Від частя плакали жінки,
Хоч жах такий перетерпіли,
Та всі залишилися живі.

А біля хати, де в'язниця
Була, і де проходив бій,
Зібрався повстанці дружно
І всі чекали, чи живий
Малий повстанець?! Не хвилина
І лікар вийшов на поріг
Промовив: "Рани не смертельні,
Його від смерті Бог всеріг.
Ще піде в бій наш козарюга
І буде жити безліч літ!"
І всі з полеткістю зітхнули,
Повстанський програмів с мрт.

Він лежав - в сирій дотині,
На грудях залеклася Христина,
А біля хлопчика Христина
І незамінний дід Петро.
Усе Остапу розповіли,
Як їх звільнили, і про бій,
Христине поменше зізнався,
Що була дівна: вільний він.
Та все ж невимовне питання
Застигло в хлопця на очах:
Він бачив, як пожар повстання
Вогонь загальне в серцях.
Він бачив, як народ катують,
Він бачив, як народ повстав.
І ледь ворухачи тусами
Він тихо з діда запитав:
- Нас не зневолять, правда, діду?
Прймаймі поки ми живі!
Ми переможемо, правда, діду?!
- Так, поки є такі, як ти!

Ой не квітни, весно, -
Мій народ в кайданах,
Мій народ в задумі,
Очі його в стрмі,
Серце його в ранах,
А життя в туманах.

Ой не квітни, весно, пишними квітами,
Бо народ мій встане,
Розіве кайдани,
Вкряє світ димамі,
А поля тілами.

Ой не квітни, весно: глянє
Надходять хмари
Тугою чорніють,
Гнівом червоніють...
Ой, ті хмари - карі...
Смерть вам, яничари!

Олександр Олесь

ІКРА

Сидить москаль коло лави,
Порох насипає
Аж підходить стара баба:
"А що то?" - питає

"А то ж? Ікра солдацька,
Став москаль брехати,
Віть с ентава у нас, бабка,
Виходит солдати!..."

"Почекай же, бісів сину,
Стара собі каже,
В мене живо ікра ваша
У печі поляже!"

І йно лихе москаляку
З хати одвернуло -
Баба порох, - та й до печі
Печі як не було...

"Чи ж не диво з москалями,
Баба промовляє,
І в ікрі ще москалина
А що вяробляє.

Степан Руданський

Наша адреса:
290065, Львів, п/с 3065,
"для спадщини"